

ELENA ZAMFIR și IULIANA PRECUPEȚU (coord.),
Calitatea Vieții: un proiect pentru România,
Editura Academiei Române, București, 2018, 415 p.

Editura Academiei Române, București (2018), aduce în atenția celor interesați volumul *Calitatea Vieții: un proiect pentru România* – o colecție de studii de autor despre starea societății românești, dincolo de ideologii, perspective partizane și influențe subiective, precum și despre o viziune argumentată pentru susținerea angajamentului de a genera o dezvoltare stabilă și solidă în România, capabilă să ofere oamenilor care trăiesc aici condițiile de a-și maximiza șansele de dezvoltare și evoluție personală, o stabilitate și o predictivitate a raporturilor sociale și un parteneriat autentic și onest între stat și cetățeni.

Calitatea Vieții: un proiect pentru România este rezultatul unei ample munci de cercetare a sociologilor din cadrul Institutului de Cercetare a Calității Vieții, cu scopul declarat de a fundamenta pe baze științifice un proiect care să ducă România în Europa din perspectiva calității vieții cetățenilor săi. Volumul își datorează apariția în mod deosebit perseverenței și tenacității celor doi coordonatori, *Elena Zamfir și Iuliana Precupețu*, cărora le revine meritul de a cristaliza studiile în domeniu, de a oferi cititorului o perspectivă coerentă și integrată asupra vastului domeniu tratat. Mai mult decât atât, cei doi coordonatori își asumă inițierea celor ce doresc să studieze sau măcar să cunoască tematica volumului, realizând o prezentare a acestuia în care surprind aspectele esențiale din fiecare problemă sau dimensiune tratată în lucrare.

Studiile autorilor au fost integrate în două părți: una dedicată *dimensiunilor calității vieții*, cealaltă *indicatorilor obiectivi ai calității vieții*, care sunt precedate de un documentar introductiv realizat de *Elena Zamfir*, în care conceptul de *calitate a vieții* este adus în fața publicului cititor, dezvoltându-i-se profunzimea sa atât la nivel teoretic, cât și pragmatic, ca direcție de acțiune a colectivității sau strategie de maximizare a satisfacției legată de viață. Volumul aduce cititorului în final o *analiză sociologică privind evoluția tematicii calității vieții* oferită de *Cătălin Zamfir* și o incursiune în istoria și rezultatele *instituitului*, intitulată *Institutul de Cercetare a Calității Vieții (ICCV) în politici publice timp de 28 de ani*, efectuată de *Cătălin Zamfir și Alin Casapu*.

Apreciem că este util și necesar să completăm această scurtă invitație la studiu și documentare prin evidențierea punctelor esențiale ale temelor prezentate în cele două părți principale ale lucrării, în dorința de oferi cititorului un reper pentru a-și focusa lectura în acord cu propriile obiective de informare.

Prima parte a lucrării este structurată într-un format de șase capitole prezentate într-o succesiune logică și integrativă, oferind posibilitatea înțelegerii modului în care fiecare dimensiune funcționează intercondiționată de celelalte.

Pentru început este propusă o *Analiză a sistemului de educație din România din perspectiva obiectivelor pe termen mediu și lung* realizată de *Gabriela Neagu*. Autoarea oferă o amplă confruntare cu realitatea situației acestui domeniu extrem de important pentru orice proiect de dezvoltare socioeconomică și provocare de a privi lucrurile dintr-o perspectivă pluridisciplinară, în conceperea politicilor publice de dezvoltare în România. În baza expertizei acumulate sunt identificate obiectivele și țelurile prioritare ale acestor politici și sunt prezentate propuneri concrete de urmat pentru a fi evitate perturbările și derapajele din trecut spre a conduce reforma sistemului de învățământ către îndeplinirea standardelor de competitivitate impuse de o piață a muncii tot mai exigentă și mobilă.

Analiza sistemului de educație este urmată de o prezentare realizată de *Iuliana Precupețu* și *Cosmina-Elena Pop*, care propun o argumentare a introducerii și utilizării unui cadru de analiză și intervenție bazat pe factorii determinanți ai stării de sănătate, în acord cu strategia UE 2020 în domeniul sănătății și cadrul propus de OMS (WHO-2010), reușind să aducă în atenție o adaptare la realitățile românești a obiectivelor și standardelor evidențiate de WHO-2014.

În legătură cu tema tratată anterior este abordată situația *Resurselor financiare și umane pentru sistemul de sănătate din România*, în cadrul căreia *Cristina Tomescu* propune răspunsuri argumentate temerilor și frământărilor generate în mediul sociopolitic și economic românesc. Evidențind situația subfinanțării sistemului de sănătate românesc și efectele acestei perpetue politici este evidențiată problema fundamentală a actualei stări de lucruri. Și anume faptul că în ciuda eforturilor considerabile din ultimii ani nu s-a reușit aducerea corupției din sistem la un nivel neproblematic, obturarea „găurilor prin care se scurg resurse importante” și schimbarea aspectelor normative și mentalităților care permit deturnarea resurselor, atâtea câte sunt, de la cursul firesc al satisfacerii nevoilor beneficiarilor și soluționării problemelor sistemului.

Un amplu și consistent capitol al acestei părți a lucrării este cel în care *Simona Ilie* și *Ana Maria Preoteasa* tratează ceea ce constituie un motiv de îngrijorare pentru România ultimelor trei decenii – *ocuparea și sursele de vulnerabilitate ce decurg din caracterul acesteia în țara noastră*. Analiza realizată se bazează pe datele rezultate din efortul autoarelor de documentare a studiului și procedurile științifice de testare și interpretare. Nu putem să nu remarcăm concordanța dintre acestea și ceea ce spun indicatorii din piața muncii, fapt ce ne conduce la ideea unei validități predictive ridicate și la aprecierea valorii propunerilor pentru diminuarea vulnerabilităților și conceperea unor Planuri naționale de ocupare consonante cu strategia europeană în domeniu.

În continuare, *Cosmin Briciu* prezintă una dintre cele mai disputate dimensiuni ale calității vieții în România, cel al *condițiilor de locuit*. Pornind de la situația paradoxală determinată de contradicția existentă între indicatorii europeni care plasează țara noastră pe cele mai scăzute niveluri în privința variabilelor ce descriu calitatea locuirii și satisfacția declarativă a populației din România față de acest descriptor, autorul realizează o incursiune din perspectivă istorică care explică în mod obiectiv situația prezentă, cu aspecte dramatice a problemelor legate de condițiile de locuit, în fața cărora autoritățile au manifestat o vădită tendință de minimalizare sau evitare a implicării.

Finalul primei părți a lucrării este axat pe *calitatea guvernării*. Autorii – *Monica Marin*, *Adriana Neagu*, *Claudia Petrescu*, *Iulian Stănescu* și *Manuela Sofia Stănculesu* își propun și reușesc să conducă cititorul de la distincțiile și interconstrucțiile dintre ceea ce presupune calitatea guvernării și calitatea administrației publice către provocările implicate de e-guvernare – procesul prin care se dorește îmbunătățirea serviciilor furnizate cetățenilor, a calității vieții acestora și creșterea satisfacției legate de administrația publică.

A doua parte a lucrării este dedicată *indicatorilor obiectivi ai calității vieții*, adică aspectelor materiale ale domeniului abordat. În această parte sunt evidențiați, pe parcursul a zece capitole, factorii care descriu obiectiv ceea ce este resimțit la nivel subiectiv în societate ca un standard de viață nesatisfăcător.

Debutul este realizat de *Simona Ilie*, care abordează indicatorul *bugetul și nivelul de trai în gospodărie*. Capitolul surprinde caracteristica surselor ce asigură traiul în România, unde veniturile din capital/proprietăți sunt slab reprezentate, fapt ce impune, pentru majoritatea populației un accent puternic pe veniturile din salarii, iar situația înregistrată în ceea ce privește ocuparea și măsurile de protecție și corecție a inechității veniturilor favorizează un mediu predispus la incapacitatea de asigurare a nevoilor reale ale populației și sentimente de nesiguranță.

Problema nivelului de trai este tratată și în capitolele ce urmează. Astfel *Maria Livia Ștefănescu* are în vedere un alt indicator relevant – *consumul mediu în România în perspectivă europeană*, printr-o analiză comparativă a acestuia cu cel din celelalte țări europene, fapt ce indică plasarea României pe ultimul loc dintr-o listă de 31 de state în privința acestui indicator.

Situația nefavorabilă în ceea ce privește nivelul de trai se distinge mai clar dacă trecem de la indicatorul consumului mediu la cel referitor la *inegalitățile de venituri*. În studiul realizat de *Ionuț-Marian Anghel* și *Elena Tudor* se arată că în țara noastră s-a înregistrat o creștere a acestora evidențind

o tendință diferită de situația celorlalte state care au trebuit să parcurgă drumul spre o economie de piață (cu excepția Bulgariei). Această situație, arată autorii, se datorează transformărilor macrostructurale de la nivelul economiei românești, lipsei voinței politice de a asigura condiții de productivitate competitivă europeană și încercării de a compensa cu salarii mult sub media europeană, fapt ce în timp a condus la agravarea condiției salariaților. Un aspect îngrijorător este acela că această tendință de control a costurilor muncii cu consecințe negative pentru cei ce nu dispun de alte resurse decât salariul este menținută prin decizia preluării efortului fiscal de salariat, diminuarea rolului sindicatelor sau îngreunarea accesului la sursele sau serviciile de ajutor în caz de traversare a unei situații nefavorabile.

Capitolul intitulat *Sărăcia în România*, semnat de *Mihnea Preotesi* pune în discuție evoluția acestui fenomen în anii de tranziție și cei de reșezare a economiei și societății românești într-o situație de echilibru, evidențiind categoriile de risc și cele mai puternic afectate, precum și măsurile ce pot contribui la controlul incidenței și severității sărăciei.

În acord cu aceste posibile măsuri capitolul următor *Dirjecții în protecția socială* elaborat de *Simona Ilie* și *Sorin Cace* aduce în atenție opțiunile de ameliorare a domeniului protecției sociale din perspectiva modelului statului bunăstării. Astfel, autorii atrag atenția asupra faptului că subfinanțarea asistenței sociale, lipsa politicilor de ameliorare a sistemului de redistribuire au condus la existența unei părți mari a populației care datorită afectării severe a situației economice și sociale să nu considere actuala stare ca destinație a transformărilor sociale, economice și politice dorite, fiind imperios necesar ca organismele statale să își ajusteze direcțiile de dezvoltare pentru a evita crize sociale sau perturbări ale echilibrului social și să răspundă nevoilor de echitate, solidaritate, interes comunitar și echilibru.

În capitolul *Beneficiile sociale*, autorii – *Daniel Arpinte*, *Sorin Cace* și *Alexandra Deliu*, arată că reformele succesive ale sistemului de beneficii de asistență socială nu au avut impactul dorit, iar contribuția la incluziunea socială nu este corespunzătoare. În consecință autorii concluzionează că schimbarea calitativă se poate produce doar printr-o regândire a priorităților statului, căruia i se impune de către actualele realități asumarea rolului de „partener credibil” pe care cetățeanul sau grupul vulnerabil să se poată în mod real baza în situații existențiale problematice.

Un răspuns referitor la modul cum se poate realiza această schimbare de paradigmă, ilustrată ca necesitate în studiile anterior menționate, ne este oferit în capitolul intitulat de *Elena Zamfir* – *Spre un sistem integrat de servicii publice în asistența socială*. În cadrul acestuia este argumentată necesitatea stabilirii unor priorități în cadrul politicilor publice, a problemelor sociale, având la bază tipurile de nevoi și categoriile de beneficiari precum și direcțiile de acțiune prin care serviciile de asistență socială să fie integrate și puse în acord cu alte servicii comunitare. Toate acestea urmărind asigurarea suportului sistematic pentru toate componentele vieții omului aflat în dificultate.

În continuarea acestei teme se situează și capitolul următor *Tipuri de servicii publice de asistență socială*, în cadrul căruia *Daniel Arpinte* aduce în discuție problemele înregistrate de studiile de specialitate efectuate asupra serviciilor de asistență socială.

În ultimul capitol al acestei părți a lucrării este abordată tema *Suportului social pentru vârstnici în România*, în cadrul căreia autoarele *Mariana Stanciu* și *Adina Mihăilescu* prezintă rezultatele unui amplu studiu documentar referitor la unul dintre cele mai expuse grupuri cu risc la sărăcie din țara noastră, evidențiind problemele din sistem care afectează calitatea vieții acestora.

În final, apreciem efortul de fundamentare științifică a proiectului de dezvoltare pentru România și de instaurare a unui cadru care să garanteze funcționarea unui sistem integrat de servicii publice care să asigure incluziunea celor aflați în situații dificile sau defavorabile și să își perfecționeze continuu serviciile menite să crească calitatea vieții cetățenilor.

Calitatea Vieții: un proiect pentru România constituie un suport de documentare prețios atât pentru responsabilii proiectării și implementării politicilor publice și politicilor sociale, dar și specialiștilor puși în slujba cunoașterii realităților sociale și identificării unor potențiale răspunsuri la vectorii care perturbă starea de bine și funcționarea armonioasă în societate.

Lucian Țică